

8 Ιουνίου 2019

Εμπειρίες της χάριτος του Θεού (+Αρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Γεώργιος Γρηγοριάτης (Καψάνης)
/ Θεολογία και Ζωή

ΓΝΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΝΟΘΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σκοπός της ζωής μας, όπως γνωρίζουμε, είναι η ένωσή μας με τον Θεό. Όπως λέει η Αγία Γραφή, ο άνθρωπος πλάσθηκε «κατ' εικόνα και ομοίωσιν» του Θεού, να ομοιάσει με τον Θεό, δηλαδή να ενωθεί μαζί Του. Την ομοίωση του ανθρώπου με τον Θεό οι άγιοι Πατέρες την λένε θέωση. Βλέπετε πόσο μεγάλος είναι ο σκοπός της ζωής του ανθρώπου; Να γίνει όχι απλώς καλλίτερος, ηθικότερος, δικαιότερος, ευγενέστερος, αλλά θεός κατά χάριν. Και ποια διαφορά υπάρχει μεταξύ του αγίου Θεού και των θεωμένων ανθρώπων; Ότι ο μεν Πλάστης και Δημιουργός μας είναι Θεός κατά φύσιν, από την φύση Του, ενώ εμείς γινόμαστε θεοί κατά χάριν, διότι ενώ κατά την φύση μας παραμένουμε άνθρωποι, με την δική Του χάρη θεωνόμαστε. Όταν ο άνθρωπος ενώνεται με τον Θεό κατά χάριν, αποκτά και εμπειρία του Θεού, αισθάνεται τον Θεό. Αλλιώς πώς είναι δυνατόν να ενώνεται με τον Θεό, χωρίς να αισθάνεται την χάρη Του;

Οι πρωτόπλαστοι στον Παράδεισο πριν αμαρτήσουν, συνομιλούσαν με τον Θεό, αισθάνονταν την θεία χάρη. Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο, για να είναι ιερέυς, προφήτης και βασιλεύς. Ιερέυς, για να δέχεται την ύπαρξή του και τον κόσμο ως δώρα του Θεού, και να αντιπροσφέρει εν συνεχεία τον εαυτό του και τον κόσμο στον Θεό ευχαριστιακά και δοξολογικά. Προφήτης, για να γνωρίζει τα μυστήρια του Θεού. Βασιλεύς, για να βασιλεύει στην υλική δημιουργία και στον εαυτό του. Να χρησιμοποιεί την φύση όχι ως τύραννος, αλλά με αρχοντιά. Να μη κάνει κατάχρηση της δημιουργίας, αλλά ευχαριστιακή χρήση. Σήμερα ο άνθρωπος δεν χρησιμοποιεί την φύση λογικά, αλλά συμπεριφέρεται εγωιστικά και παράλογα, με αποτέλεσμα να καταστρέφει το φυσικό του περιβάλλον και μέσα σ' αυτό να καταστρέφεται και ο ίδιος.

Εάν ο άνθρωπος δεν αμάρτανε και δεν αντικαθιστούσε την αγάπη και την υπακοή στον Θεό με τον εγωισμό, δεν θα χωριζόταν από τον Θεό, θα ήταν βασιλεύς, ιερέυς και προφήτης. Όμως ο άγιος Θεός που πονάει το πλάσμα του, θέλει να ξαναφέρει τον άνθρωπο στην κατάσταση να μπορεί πάλι να γίνει αληθινός ιερέυς, προφήτης και βασιλεύς. Να μπορεί πάλι να λάβει εμπειρία του Θεού και να ενωθεί μαζί του. Γι' αυτό στην ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης βλέπουμε πως ο Θεός προετοιμάζει σιγά-σιγά την σωτηρία των ανθρώπων με την έλευση του Μονογενούς Του Υιού. Έτσι δίνει χαρίσματα, σαν εκείνα που είχε ο άνθρωπος προ της πτώσεως, όπως το χάρισμα της προφητείας. Υπάρχουν στην Παλαιά Διαθήκη άνδρες, όπως ο προφήτης Ηλίας, ο προφήτης Ησαΐας, ο προφήτης Μωυσής, που έλαβαν το προφητικό χάρισμα και είδαν την δόξα του Θεού· πλην όμως αυτό το χάρισμα δεν ήταν γενικό για όλους, ούτε ήταν για όλο το διάστημα της ζωής τους,

αλλά ήταν μερικό χάρισμα που τους έδωσε ο Θεός για ορισμένο σκοπό και για συγκεκριμένες περιπτώσεις. Οσάκις δηλαδή ο Θεός ήθελε οι δίκαιοι αυτοί άνδρες να εξαγγείλουν την έλευση του Χριστού στον κόσμο ή να αναγγείλουν το θέλημά Του, τους έδινε την δυνατότητα να λάβουν κάποια εμπειρία και αποκάλυψη.

Όμως ο προφήτης Ιωήλ προφήτευσε ότι θα έλθει εποχή που την χάρη του Αγίου Πνεύματος θα δώσει ο Θεός όχι σε ορισμένους μόνο άνδρες και για ορισμένο σκοπό, αλλά προς όλο τον λαό. Ιδού τί λέγει η προφητεία του προφήτου Ιωήλ: «Εκχεώ από του Πνεύματός μου επί πάσαν σάρκα», θα δώσω το Πνεύμα μου σε κάθε άνθρωπο, «και προφητεύουσιν οι υιοί υμών και αι θυγατέρες υμών, και οι πρεσβύτεροι υμών ενύπνια ενυπνιασθήσονται, και οι νεανίσκοι υμών οράσεις όψονται» (Ιωήλ β' 27). Δηλαδή θα δει ο λαός μου οράσεις πνευματικές, θα δει μυστήρια Θεού. Αυτή η έκχυση του Αγίου Πνεύματος έγινε την ημέρα της Αγίας Πεντηκοστής. Τότε η χάρη του Αγίου Πνεύματος δόθηκε σ' όλη την Εκκλησία. Δεν δόθηκε η χάρη αυτή σε όλους κατά την περίοδο της Παλαιάς Διαθήκης, διότι ο Χριστός δεν είχε ακόμη σαρκωθεί. Έπρεπε να αποκατασταθεί η κοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό, για να δώσει ο Θεός την χάρη του Αγίου Πνεύματος σε όλο τον λαό. Αυτή την επανένωση την έκανε ο Σωτήρας μας Χριστός με την ενανθρώπησή Του.

Η πρώτη ένωση που είχε κάνει ο Θεός με τον άνθρωπο στον Παράδεισο δεν ήταν υποστατική, και γι' αυτό διασπάσθηκε. Αυτή η δεύτερη ένωση είναι υποστατική, δηλαδή προσωπική. Στην υπόσταση - πρόσωπο του Χριστού ενώθηκε ασύγχυτα, άτρεπτα, αδιαίρετα, αχώριστα, αιώνια η ανθρώπινη φύση με την θεία φύση. Όσο και αν αμαρτήσουν οι άνθρωποι, δεν μπορεί πλέον η ανθρώπινη φύση να χωρισθεί από τον Θεό, διότι στον Ιησού Χριστό, τον Θεάνθρωπο, είναι αιώνια ενωμένη με την θεία φύση.

Για να μπορεί λοιπόν ο άνθρωπος να λάβει το Άγιον Πνεύμα, να γίνει ιερέυς, βασιλεύς και προφήτης, να γνωρίζει τα μυστήρια του Θεού και να αισθάνεται τον Θεό, πρέπει να γίνει μέλος του Σώματος του Χριστού, της Εκκλησίας. Ο Ιησούς Χριστός είναι ο μοναδικός, ο αληθινός, ο τέλειος ιερέυς, βασιλεύς και προφήτης. Αυτό που είχε πλασθεί να κάνει ο Αδάμ και η Εύα, και απέτυχαν να το κάνουν λόγω της αμαρτίας και του εγωισμού, το έκανε ο Χριστός. Τώρα όλοι εμείς ενωμένοι με τον Χριστό μπορούμε να συμμετάσχουμε στα τρία αξιώματα του Χριστού, το βασιλικό, το προφητικό και το ιερατικό. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινίσουμε ότι με το άγιο βάπτισμα και το χρίσμα ο χριστιανός αποκτά την γενική ιεροσύνη, και όχι την ειδική ιεροσύνη, που αποκτάται με την χειροτονία και δια της οποίας οι λειτουργοί της Εκκλησίας λαμβάνουν την χάρη να ιερατεύουν στην Εκκλησία και να ποιμαίνουν τους λαϊκούς.

Λαϊκός πάλι δεν είναι μόνο ο μη ιερωμένος, αλλά αυτός που με το άγιο βάπτισμα και χρίσμα έλαβε το αξίωμα να είναι μέλος του λαού του Θεού και του Σώματος

του Χριστού και να συμμετέχει στα τρία αξιώματα του Χριστού. Όσο μάλιστα πιο υγιές, συνειδητό και ενεργό μέλος του λαού του Θεού και του Σώματος του Χριστού είναι ο χριστιανός, τόσο και πληρέστερα μετέχει στο ιερατικό, προφητικό και βασιλικό αξίωμα του Χριστού, και ανώτερη εμπειρία και αίσθηση της χάριτός Του λαμβάνει, όπως βλέπουμε στους βίους των Αγίων της πίστεώς μας.

Μορφές της εμπειρίας της χάριτος του Θεού

Ποιες είναι οι εμπειρίες της χάριτος που μπορεί να λάβει ο χριστιανός, ώστε η πίστη και η χριστιανική ζωή να μην είναι γι' αυτόν κάτι διανοητικό και εξωτερικό, αλλά αληθινή αίσθηση πνευματική του Θεού, κοινωνία με τον Θεό, οικείωση του Θεού, στην οποία συμμετέχει ο όλος άνθρωπος;

Είναι πρώτα - πρώτα μία εσωτερική πληροφορία ότι δια της πίστεως στον Θεό βρίσκει το αληθινό νόημα της ζωής του. Αισθάνεται ότι η πίστη του προς τον Χριστό είναι πίστη που τον αναπαύει εσωτερικά, που δίνει νόημα στην ζωή του και τον καθοδηγεί, που είναι ένα δυνατό φως που τον φωτίζει. Όταν αισθανθεί έτσι την χριστιανική πίστη μέσα του, αρχίζει να ζει την χάρη του Θεού. Ο Θεός δεν είναι κάτι εξωτερικό γι' αυτόν.

Άλλη εμπειρία της χάριτος του Θεού λαμβάνει ο άνθρωπος, όταν ακούει στην καρδιά του την πρόσκληση του Θεού να μετανοήσει για τα σκοτεινά και αμαρτωλά του έργα, να επιστρέψει στην χριστιανική ζωή, να εξομολογηθεί, να μπει στον δρόμο του Θεού. Αυτή η φωνή του Θεού που ακούει μέσα του, είναι μία πρώτη εμπειρία της χάριτος του Θεού. Τόσα χρόνια που ζούσε μακριά από τον Θεό, τίποτε δεν καταλάβαινε.

Αρχίζει να μετανοεί· εξομολογείται για πρώτη φορά στην ζωή του στον Πνευματικό. Μετά την εξομολόγηση αισθάνεται βαθιά ειρήνη και χαρά, που ουδέποτε στην ζωή του είχε αισθανθεί. Και τότε λέει: «Ανακουφίσθηκα». Αυτή η ανακούφιση είναι επίσκεψη της θείας χάριτος σε μία ψυχή που μετανόησε, και ο Θεός θέλει να την παρηγορήσει.

Τα δάκρυα που έχει ο μετανόων χριστιανός, όταν προσεύχεται και ζητά συγχώρηση από τον Θεό ή όταν εξομολογείται, είναι δάκρυα μετανοίας. Αυτά τα δάκρυα είναι πολύ ανακουφιστικά. Φέρνουν πολλή ειρήνη στην ψυχή του ανθρώπου. Και τότε ο άνθρωπος αισθάνεται ότι αυτά είναι δώρο και εμπειρία της θείας χάριτος.

Όσο βαθύτερα μετανοεί και έρχεται σε περισσότερη αγάπη προς τον Θεό και προσεύχεται με ένα θεϊκό έρωτα, τόσο εκείνα τα δάκρυα της μετανοίας γίνονται δάκρυα χαράς, δάκρυα αγάπης και θείου έρωτος. Αυτά τα δάκρυα που είναι ανώτερα από τα δάκρυα της μετανοίας, είναι και αυτά μία ανώτερη επίσκεψη και εμπειρία της χάριτος του Θεού.

Προσερχόμαστε να κοινωνήσουμε το Σώμα και το Αίμα του Χριστού μετανοημένοι,

εξομολογημένοι, με νηστεία και πνευματική προετοιμασία. Μετά την Θεία Κοινωνία τί αισθανόμαστε; Βαθειά ειρήνη στην ψυχή μας, χαρά πνευματική. Είναι και αυτό μία εμπειρία και επίσκεψη της χάριτος του Θεού. Άλλες φορές πάλι, κατά την διάρκεια της προσευχής ή της θείας λατρείας ή της Θείας Λειτουργίας, αισθανόμαστε ανεκκλάλητη χαρά. Κι αυτό είναι επίσκεψη της θείας χάριτος και εμπειρία Θεού. Υπάρχουν όμως και άλλες ανώτερες εμπειρίες του Θεού. Η ανώτερη εμπειρία του Θεού είναι η θέα του ακτίστου Φωτός. Αυτό το Φως είδαν οι μαθητές του Κυρίου στο Όρος της Μεταμορφώσεως. Είδαν τον Χριστό να λάμπει όλος σαν τον ήλιο με ένα ουράνιο και θείο φως, το οποίο δεν ήταν υλικό, κτιστό φως, όπως είναι ο ήλιος και τα άλλα κτιστά φώτα. Ήταν άκτιστο Φως, δηλαδή το Φως του Θεού, το Φως της Αγίας Τριάδος.

Αυτοί που καθαρίζονται τελείως από τα πάθη τους κι από την αμαρτία και προσεύχονται με αληθινή και καθαρά προσευχή, αξιώνονται αυτής της μεγάλης εμπειρίας, να δουν το Φως του Θεού απ' αυτή την ζωή. Αυτό το Φως είναι που θα λάμπει στην αιώνια ζωή. Κι όχι μόνο το βλέπουν από τώρα, αλλά και τους βλέπουν από τώρα μέσα σ' αυτό το Φως. Διότι αυτό το Φως περιβάλλει τους Αγίους. Εμείς δεν το βλέπουμε, αλλά οι καθαροί στην καρδιά και άγιοι το βλέπουν. Το φωτοστέφανο που εικονίζεται γύρω από τα πρόσωπα των Αγίων είναι το Φως της Αγίας Τριάδος, που τους έχει φωτίσει και αγιάσει. Στον βίο του Μεγάλου Βασιλείου διαβάζουμε ότι τον Μέγα Βασίλειο, όταν προσευχόταν στο κελλί του, τον έβλεπαν να λάμπει όλος και όλο το κελλί του άκτιστο Φως, το οποίο τον περιαύγαζε. Και σε πολλούς βίους των Αγίων βλέπουμε το ίδιο.

Άρα λοιπόν το να αξιωθεί κάποιος να δει το άκτιστο Φως είναι μία ανώτατη εμπειρία Θεού, η οποία δεν δίδεται σε όλους, αλλά σε ελάχιστους, όσους έχουν προχωρήσει στην πνευματική ζωή. Κατά τον αββά Ισαάκ, σε κάθε γενεά μόλις ένας άνθρωπος κατορθώνει να δει εναργώς το άκτιστο Φως (Λόγος λβ'). Υπάρχουν όμως και σήμερα χριστιανοί άγιοι που αξιώνονται να έχουν αυτή την μοναδική εμπειρία του Θεού.

Βέβαια πρέπει να πούμε ότι καθένας που βλέπει ένα φως, δεν σημαίνει ότι βλέπει το άκτιστο Φως. Ο διάβολος πλανά τους ανθρώπους και τους δείχνει άλλα φώτα, δαιμονικά, ή ψυχολογικά, για να νομίσουν πως είναι το άκτιστο Φως, ενώ δεν είναι. Γι' αυτό κάθε χριστιανός που βλέπει κάτι ή που ακούει μία φωνή ή που έχει μία εμπειρία, δεν πρέπει να την δέχεται ως εκ Θεού, γιατί μπορεί να πλανηθεί από τον διάβολο. Αλλά πρέπει να την εξομολογηθεί στον Πνευματικό του, κι αυτός θα του πει αν είναι εκ του Θεού ή αν είναι της πλάνης και των δαιμόνων. Χρειάζεται πολλή προσοχή στο θέμα αυτό.

Προϋποθέσεις γνησίας εμπειρίας της χάριτος του Θεού

Θα εξετάσουμε τώρα τις προϋποθέσεις, οι οποίες μας εξασφαλίζουν ώστε οι

διάφορες εμπειρίες που έχουμε να είναι γνήσιες και όχι νόθες.

Η πρώτη προϋπόθεση είναι ότι θα είμαστε άνθρωποι μετανοίας. Εάν δεν μετανοούμε για τις αμαρτίες μας και καθαριζόμαστε από τα πάθη μας, δεν μπορούμε να δούμε τον Θεό. Όπως λέγει ο Κύριός μας στους μακαρισμούς: «Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται». Μακάριοι αυτοί που είναι καθαροί στην καρδιά, γιατί αυτοί θα δουν τον Θεό. Όσο περισσότερο ο άνθρωπος καθαρίζεται από τα πάθη του, μετανοεί, επιστρέφει στον Θεό, τόσο καλλίτερα μπορεί να αισθάνεται και να βλέπει τον Θεό.

Το να επιδιώκουμε να λάβουμε εμπειρίες του Θεού με τεχνητούς τρόπους και μεθόδους, όπως γίνεται στις αιρέσεις, στους ινδουιστές, στα γιόγκα, είναι λάθος. Οι εμπειρίες αυτές δεν είναι εκ Θεού. Είναι εμπειρίες που προκαλούνται με ψυχολογικούς τρόπους.

Οι άγιοι Πατέρες μας λέγουν: «Δώσε αίμα και λάβε πνεύμα». Αν δηλαδή δεν δώσεις το αίμα της καρδιάς σου με την μετάνοια, την προσευχή, την νηστεία, την άσκηση, δεν μπορείς να λάβεις την χάρη του Αγίου Πνεύματος. Οι αληθινές πνευματικές εμπειρίες δίνονται σ' εκείνους που από ταπείνωση δεν ζητούν πνευματικές εμπειρίες, αλλά ζητούν από τον Θεό μετάνοια και σωτηρία. Σ' αυτούς που είναι ταπεινοί και λέγουν: «Θεέ μου, εγώ δεν είμαι άξιος να έχω εμπειρίες, δεν είμαι άξιος να λάβω χαρίσματα πνευματικά, δεν είμαι άξιος να λάβω επίσκεψη της χάριτός σου και θείες και ουράνιες παρηγοριές και πνευματικές ηδονές». Σ' αυτούς όμως που με υπερηφάνεια ζητούν από τον Θεό να τους δώσει εμπειρίες, δεν θα δώσει αληθινές και γνήσιες εμπειρίες. Αντίθετα, θα το εκμεταλλευθεί ο πειρασμός και θα τους δώσει πλανεμένες και διαβολικές εμπειρίες, λόγω της υπερηφάνειας τους. Άρα λοιπόν ο δεύτερος όρος είναι η ταπείνωση.

Τρίτος όρος για να λάβουμε αληθινές πνευματικές εμπειρίες είναι να είμαστε μέσα στην Εκκλησία. Όχι έξω από την Εκκλησία. Διότι έξω από την Εκκλησία ο διάβολος θα μας πλανήσει. Άμα απομονωθεί το πρόβατο από την ποίμνη, θα το κατασπαράξει ο λύκος. Μέσα στην ποίμνη είναι η ασφάλεια. Ο χριστιανός μέσα στην Εκκλησία είναι ασφαλής. Άμα βγει από την Εκκλησία, είναι εκτεθειμένος στις πλάνες τις δικές του, των άλλων ανθρώπων και των δαιμόνων. Έχουμε παραδείγματα πολλών ανθρώπων, οι οποίοι μη κάνοντας υπακοή στην Εκκλησία και στον Πνευματικό τους έπεσαν σε μεγάλες πλάνες. Και νόμιζαν ότι βλέπουν τον Θεό ή ότι τους επισκέπτεται ο Θεός, ενώ στην πραγματικότητα οι εμπειρίες που είχαν ήταν δαιμονικές και καταστρεπτικές γι' αυτούς. Επίσης βοηθεί πολύ το να έχουμε καθαρά και θερμή προσευχή. Η αλήθεια είναι ότι την ώρα της προσευχής ο Θεός δίνει τις περισσότερες πνευματικές εμπειρίες στον άνθρωπο, γι' αυτό και όσοι προσεύχονται με πόθο, με ζήλο, με υπομονή, λαμβάνουν τα δώρα του Αγίου Πνεύματος και αίσθηση της χάριτος του Θεού. Όπως γνωρίζετε, υπάρχει μία προσευχή που λέμε στο Άγιον Όρος· και σεις ίσως την λέτε: «Κύριε Ιησού Χριστέ

ελέησόν με τον αμαρτωλόν». Αυτή η προσευχή, που χαρακτηρίζεται ως νοερά, καρδιακή και αδιάλειπτος, όταν λέγεται με ταπείνωση, με πόθο και με επιμονή, φέρνει σιγά-σιγά μέσα στην καρδιά του ανθρώπου την αίσθηση της χάριτος του Θεού.

Ψευδείς εμπειρίες της χάριτος του Θεού

Ψευδείς εμπειρίες του Θεού έχουν άνθρωποι, οι οποίοι νομίζουν ότι από μόνοι τους, με τις δικές τους δυνάμεις, σε αιρέσεις, σε ομάδες, σε θρησκευτικές συναθροίσεις, έκτος Εκκλησίας, μπορούν να λάβουν την χάρη του Αγίου Πνεύματος. Συγκεντρώνονται λοιπόν, κάποιος νέος «προφήτης» κάνει τον αρχηγό, και αυτοί οι άνθρωποι νομίζουν ότι δέχονται την επίσκεψη και την χάρη του Θεού.

Έτυχε να βρεθώ σε μία συνάντηση Πεντηκοστιανών στην Αμερική το 1966 που ήμουν εκεί. Η «εκκλησία» τους ήταν σαν μία αίθουσα σχολείου. Άρχισε πρώτα ένα όργανο να παίζει κάποια μουσική με απαλούς και σιγανούς ήχους, που όσο προχωρούσε γινόταν πιο εντατική, πιο εκκωφαντική και έξαλλη, ώστε να προκαλεί έξαψη. Τελείωσε η μουσική και άρχισε ο ιεροκήρυκας. Άρχισε και αυτός απαλά και, όσο προχωρούσε, φώναζε δυνατώτερα. Στο τέλος δημιούργησε και αυτός μια κατάσταση εξάψεως. Και τότε, όταν όλοι αυτοί οι άνθρωποι είχαν πάθει ομαδική υποβολή και υστερία, άρχιζαν να φωνάζουν, να σηκώνουν και κινούν τα χέρια, να βγάζουν άναρθρες κραυγές. Ένοιωσα τότε ότι δεν ήταν εκεί το Πνεύμα του Θεού, το οποίο είναι Πνεύμα ειρήνης και όχι ταραχής και εξάψεως. Το Πνεύμα του Θεού δεν έρχεται με τεχνητούς και ψυχολογικούς τρόπους. Μάλιστα λυπήθηκα τα παιδιά, που ήταν εκεί μέσα μαζί με τους γονείς τους και θα υφίσταντο τις συνέπειες αυτής της ομαδικής νευρώσεως.

Κάποιος νέος, που έγινε μοναχός στο Άγιον Όρος και είχε περάσει πρώτα από την ινδουιστική γιόγκα (πρέπει να γνωρίζετε ότι υπάρχουν περί τις 500 ινδουιστικές αιρέσεις στην Ελλάδα), μου εξήγησε τί εμπειρίες προσπαθούσαν να έχουν εκεί. Όταν ήθελαν να δουν φως, έτριβαν τα μάτια τους, έτσι ώστε να βλέπουν κάποια φωτάκια. Όταν ήθελαν πάλι να ακούουν ασυνήθιστους ήχους, έκαναν κάποιες συμπίεσεις στα αυτιά τους, ώστε να δημιουργούνται ήχοι.

Παρόμοιες ψυχολογικές εμπειρίες που προκαλούνται τεχνητά κάποιοι αιρετικοί τις αποδίδουν στο Άγιο Πνεύμα.

Αλλά οι εμπειρίες στις αιρετικές συνάξεις δεν είναι μόνο ψυχολογικές. Άλλοτε είναι και δαιμονικές. Ο διάβολος εκμεταλλεύεται την αναζήτηση από μερικούς ανθρώπους τέτοιων εμπειριών και τους παρουσιάζει διάφορα σημεία, τα οποία δεν είναι εκ Θεού, αλλά δικά του, διαβολικά. Αυτοί δεν μπορούν να καταλάβουν ότι είναι θύματα του διαβόλου. Νομίζουν ότι τα σημεία αυτά είναι ουράνια και εκ του Αγίου Πνεύματος. Ακόμη τους δίδει ο διάβολος κάποια προφητική ικανότητα, όπως δίδει και στα «μέντιουμ». Ο Κύριος όμως μας είχε προειδοποιήσει: «Εγερθήσονται

γαρ ψευδόχριστοι και ψευδοπροφήται και δώσουσι σημεία μεγάλα και τέρατα» (Ματθ. κδ' 24). Όχι απλώς θα κάνουν θαύματα, αλλά μεγάλα θαύματα και τέρατα, φοβερά σημεία. Όπως και ο Αντίχριστος, όταν θα έλθει, δεν θα κάνει κακά πράγματα. Θα κάνει ευεργεσίες, θεραπείες ασθενών και άλλα θαυμαστά, για να πλανήσει τους ανθρώπους, ει δυνατόν και τους εκλεκτούς, για να τον πιστεύσουν ως Σωτήρα τους και να τον ακολουθήσουν.

Γι' αυτό χρειάζεται να προσέχουμε. Κάθε ένας που κάνει κάποια σημεία ή προφητεύει, δεν είναι πάντοτε εκ του Θεού. Όπως πάλι ο Κύριος λέγει: «Πολλοί ερουσί μοι εν εκείνη τη ημέρα. Κύριε, Κύριε, ου τω σω ονόματι προεφητεύσαμεν και τω σω ονόματι δαιμόνια εξεβάλομεν, και τω σω ονόματι δυνάμεις πολλάς εποιήσαμεν; και τότε ομολογήσω αυτοίς ότι ουδέποτε έγνων υμάς· αποχωρείτε απ' εμού οι εργαζόμενοι την ανομίαν» (Ματθ. ζ' 22-23).

Γνώρισα νέους που είχαν παρασυρθεί από αποκρυφιστές κι πεντηκοστιανές αιρέσεις και οι οποίοι μετά την επιστροφή τους στην Εκκλησία ομολόγησαν ότι διάφορες εμπειρίες που είχαν, όταν ήσαν μέλη των αιρέσεων αυτών, ήσαν διαβολικές.

Ένας πρώην πεντηκοστιανός π.χ. ομολόγησε ότι στις πεντηκοστιανές συγκεντρώσεις, όταν κάποια «προφήτις» προφήτευε αυτός αισθανόταν δαιμονική ταραχή και ότι, όταν προσπαθούσε να πει την ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ ελέησόν με τον αμαρτωλόν», ερχόταν η γλωσσολαλιά και τον έπνιγε εμποδίζοντάς τον να λέει την ευχή.

Επειδή ο διάβολος μετασηματίζεται σε άγγελο φωτός πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί στις εμπειρίες. Ο Απόστολος Ιωάννης μας συμβουλεύει: «Αγαπητοί, μη παντί πνεύματι πιστεύετε» (Α' Ιωάν. δ' 1). Δεν είναι όλα τα πνεύματα εκ του Θεού. Οι έχοντες δε το κατά τον Απόστολο Παύλο χάρισμα της διακρίσεως των πνευμάτων (Α' Κορ. ιβ' 10) μπορούν να διακρίνουν τα πνεύματα, εάν είναι εκ του Θεού ή είναι του διαβόλου. Αυτό το χάρισμα το έχουν οι Πνευματικοί της Εκκλησίας. Γι' αυτό, όταν έχουμε τέτοιο πρόβλημα, πρέπει να απευθυνόμεθα στον Πνευματικό μας, και αυτός θα διακρίνει την προέλευση κάθε εμπειρίας.

Ακόμη και μοναχοί είναι δυνατόν να πλανηθούν. Έχουμε περιπτώσεις στο Άγιον Όρος που μοναχοί πλανήθηκαν από τέτοιες εμπειρίες. Παρουσιάσθηκε π.χ. σε κάποιο μοναχό ένας άγγελος -ενώ ήταν ο διάβολος- και του είπε: «Έλα πάνω στην κορυφή του Άθωνος, να σου δείξω μεγάλα θαύματα». Τον οδήγησε εκεί, και παρά λίγο θα τον γκρέμιζε από τα βράχια, αν εκείνος δεν επικαλείτο την θεία βοήθεια. Αυτός έκανε το λάθος να πιστεύσει την οπτασία ως εκ Θεού, ενώ δεν έπρεπε. Διότι οι μοναχοί γνωρίζουν ότι, όταν δουν μία οπτασία, πρέπει να την πουν στον Γέροντά τους, και αυτός θα τους πει αν είναι εκ του Θεού ή εκ των δαιμόνων. Όπου λοιπόν υπάρχει υπερηφάνεια, είναι πολύ πιθανή η πλάνη.

Περί Πεντηκοστιανών

Οι εμπειρίες των Πεντηκοστιανών δεν είναι εκ του Θεού. Γι' αυτό, όχι μόνο δεν τους βοηθούν να μπουκ στην Εκκλησία, αλλά και τους οδηγούν εκτός Εκκλησίας. Μόνο ο διάβολος έχει συμφέρον να βγάλει τους ανθρώπους από την Εκκλησία.

Αλλά και ο καταταμαχισμός τους σε πολλές αιρέσεις και ομάδες είναι απόδειξη ότι δεν αποτελούν την αληθινή Εκκλησία του Θεού. Ο Προτεσταντισμός αποτελείται από χιλιάδες αιρέσεις. Μία από τις προτεσταντικές αιρέσεις είναι οι Πεντηκοστιανοί. Μόνο στις Η. Π. Α. υπάρχουν 39 είδη Πεντηκοστιανών. Πολλές από τις πεντηκοστιανές αιρέσεις δεν έχουν καμιά σχέση μεταξύ τους. Σας αναφέρω τίτλους μερικών πεντηκοστιανών ομάδων: «Συνάθροιση της Εκκλησίας του Θεού, του όρους», «Ενσωματωμένη συνάθροιση της Εκκλησίας του Θεού», «Θέατρο Γαρ», «Άγρυπνη ιεραποστολή», «Εκκλησία της Μητέρας Χορν», «Εκκλησία της Μητέρας Ρόμπερτσον», «Ιησούς και άγρυπνη ιεραποστολή», «Υπόλοιπο της Εκκλησίας του Θεού», «Εν πυρί βαπτισμένη Εκκλησία του Θεού αγιότητος Αμερικής», «Εκκλησία της Μογέρα Κουκ», «Εθνική πνευματική δαβιδική ένωση ναού της Εκκλησίας του Θεού», «Εκκλησία του τετραγωνικού ευαγγελίου».

Αν υπήρχε σ' αυτές τις ομάδες το Πνεύμα του Θεού, θα υπήρχε ενότητα, θα υπήρχε μία Εκκλησία και όχι τόσες διαφορετικές και αντιτιθέμενες ομάδες.

Ορισμένες επίσης εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στις συγκεντρώσεις τους, όπως το να τρέμουν, να πέφτουν κάτω σαν νεκροί, να βγάζουν άναρθρες κραυγές, δεν είναι ειρηνικού Πνεύματος του Θεού. Παρόμοια φαινόμενα συναντούμε στις ειδωλολατρικές θρησκείες. Υπάρχουν επίσης πολλές ομοιότητες με τα πνευματιστικά φαινόμενα.

Καλλιεργούν ακόμη πνεύμα υπερηφάνειας πιστεύοντας ότι η Εκκλησία όλη επί δυό χιλιάδες χρόνια πλανάται, ενώ αυτοί βρήκαν την αλήθεια το 1900. Ο πρώτος που ίδρυσε την ομάδα των Πεντηκοστιανών είναι ένας Αμερικανός. Ο πρώτος στην Ελλάδα πεντηκοστιανός, Μιχαήλ Γκούνας, διεκήρυσσε: «Μετά από τόσους αιώνες έγινε πάλι στην χώρα της Ελλάδος απαρχή της επίσκεψης του Θεού, όπως την ημέρα της Πεντηκοστής. Απ' αυτόν άρχισε η επίσκεψη του Χριστού στην Ελλάδα όπως την ημέρα της Πεντηκοστής! Τόσα χρόνια δεν υπήρχε! Βλέπετε σατανικός εγωισμός και υπερηφάνεια;

Τί γίνεται τώρα με το επιδιωκόμενο απ' αυτούς χάρισμα της γλωσσολαλίας; Πράγματι, στην Καινή Διαθήκη αναφέρεται η γλωσσολαλία. Οι άγιοι Απόστολοι την ημέρα της Πεντηκοστής μιλούσαν τις γλώσσες των λαών που ήλθαν να προσκυνήσουν στα Ιεροσόλυμα, για να τους κατηχήσουν στο Ευαγγέλιο. Το χάρισμα της γλωσσολαλίας είναι χάρισμα που δόθηκε από τον Θεό στους Αποστόλους για ένα ειδικό λόγο: Για να προσηλυτίσουν τους μη χριστιανούς στην χριστιανική πίστη. Οι άγιοι Απόστολοι, όταν μιλούσαν γλώσσες, δεν μιλούσαν

άναρθρες κραυγές, σαν δαιμονισμένοι. Μιλούσαν ξένες γλώσσες, όχι οποιεσδήποτε γλώσσες, αλλά τις γλώσσες αυτών που ήταν εκεί στα Ιεροσόλυμα και δεν ήξεραν την εβραϊκή γλώσσα, για ν' ακούσουν τα μεγαλεία του Θεού και να πιστεύσουν. Άρα οι άναρθρες κραυγές δεν έχουν καμιά σχέση με το χάρισμα της γλωσσολαλίας, την οποία επικαλούνται οι Πεντηκοστιανοί.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία, ο χώρος της γνησίας εμπειρίας της χάριτος του Θεού

Εκκλησία της Πεντηκοστής είναι η Ορθόδοξος Εκκλησία μας. Και γιατί είναι αυτή; Διότι είναι η Εκκλησία της σαρκώσεως και ενανθρωπήσεως του Χριστού, του σταυρικού Του θανάτου, της Αναστάσεώς Του και της Πεντηκοστής. Όταν από το όλο έργο του Χριστού απομονώσουμε ένα μόνο σημείο, το υπερτονίσουμε και λανθασμένα το εξηγήσουμε, αυτό γίνεται μονομέρεια και αίρεση. Μόνο η Εκκλησία που δέχεται και βιώνει όλο το έργο του Χριστού, συμπεριλαμβανομένης της Πεντηκοστής, είναι η αληθινή Εκκλησία της Πεντηκοστής. Χωρίς Σταυρό γίνεται Ανάσταση; Χωρίς να σταυρωθεί ο άνθρωπος με την νηστεία, την προσευχή, την μετάνοια, την ταπείνωση, την άσκηση, μπορεί να δει τον Θεό; Προηγείται ο Σταυρός στην ζωή του Χριστού και του χριστιανού, και έπεται η Ανάσταση και η Πεντηκοστή. Ενώ αυτοί θέλουν Ανάσταση και χαρίσματα πνευματικά, χωρίς να σταυρώσουν τον εαυτό τους δια της μετανοίας, της ασκήσεως, της νηστείας, της υπακοής στην Εκκλησία. Και γι' αυτό δεν αποτελούν αυτοί την Εκκλησία της Πεντηκοστής.

Σε κάθε θεία Λειτουργία στην Εκκλησία μας έχουμε Πεντηκοστή. Πως ο άρτος και ο οίνος γίνονται Σώμα και Αίμα Χριστού; Δεν γίνονται με την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος; Να η Πεντηκοστή! Κάθε Αγία Τράπεζα της Ορθοδόξου Εκκλησίας είναι και υπερώ της Πεντηκοστής. Σε κάθε Βάπτισμα Πεντηκοστή έχουμε. Με την χάρη του Αγίου Πνεύματος ο άνθρωπος γίνεται χριστιανός και ενσωματώνεται στο Σώμα του Χριστού. Κάθε χειροτονία διακόνου, ιερέως και μάλιστα αρχιερέως είναι μία νέα Πεντηκοστή. Το Άγιο Πνεύμα κατεβαίνει και κάνει ένα άνθρωπο λειτουργό του Θεού. Κάθε εξομολόγηση ενός χριστιανού είναι πάλι Πεντηκοστή. Την ώρα που ο χριστιανός γονατίζει στον Πνευματικό του με ταπείνωση και λέγει τις αμαρτίες του με μετάνοια και ο Πνευματικός του διαβάζει την συγχωρητική ευχή, συγχωρείται δια της χάριτος του Αγίου Πνεύματος.

Κάθε σύναξη και κάθε μυστήριο της Εκκλησίας είναι συνέχεια της Πεντηκοστής, διότι τελούνται με την παρουσία του Αγίου Πνεύματος. Γι' αυτό όλες σχεδόν οι πράξεις, οι προσευχές και τα μυστήρια της Εκκλησίας αρχίζουν με την προσευχή: «Βασιλεύ Ουράνιε, Παράκλητε, το Πνεύμα της αληθείας... ελθέ και σκήνωσον εν ημίν...». Ζητούμε να έλθει ο Παράκλητος, ο Παρηγορητής, το Άγιον Πνεύμα. Και έρχεται. Όπου συνάγεται η Ορθόδοξος Εκκλησία, η αληθινή Εκκλησία του Χριστού,

εκεί επιφοιτά και η χάρις του Αγίου Πνεύματος.

Κάθε Άγιος της Εκκλησίας μας είναι ένας άνθρωπος πνευματεμόρφος, γεμάτος από τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, άνθρωπος της Πεντηκοστής.

Το αίτημα της Κυριακής προσευχής: «ελθέτω η Βασιλεία σου» σημαίνει: «ελθέτω η χάρις του Αγίου Σου Πνεύματος». Η Βασιλεία του Θεού είναι η χάρη του Αγίου Πνεύματος. Άρα και με το «Πάτερ ημών» ζητούμε το Άγιον Πνεύμα.

Η προσευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλόν» και αυτή γίνεται με την χάρη του Αγίου Πνεύματος. Διότι, όπως λέγει ο Απόστολος Παύλος, «ουδείς δύναται ειπείν Κύριον Ιησούν, ει μη εν Πνεύματι Αγίω» (Α Κορ. ιβ' 3). Κανείς δεν μπορεί να πει τον Ιησού Κύριο, παρά μόνον με την χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Να λοιπόν, ότι η Εκκλησία μας ζει διαρκώς την Πεντηκοστή.

Έχουμε, αδελφοί μου, την ευλογία μέσα στην αγία μας Εκκλησία να έχουμε την χάρη του Θεού. Έχουμε την δυνατότητα να οικειωθούμε και να λάβουμε εμπειρία της χάριτος του Θεού, να ενωθούμε με τον Θεό. Η Ορθόδοξος Εκκλησία μας είναι δοκιμασμένος και ασφαλής δρόμος σωτηρίας. Είναι η Εκκλησία των Προφητών, των Αποστόλων, των Πατέρων, των Μαρτύρων, των Αγίων, μέχρι και των τελευταίων χρονικώς Αγίων, όπως του αγίου και θαυματουργού Νεκταρίου. Είναι η Εκκλησία που κρατά την διδασκαλία του Ευαγγελίου ανόθευτη εδώ και δύο χιλιάδες περίπου χρόνια, αν και φοβεροί αιρετικοί την πολέμησαν.

Θυμηθείτε πόσοι αιρετικοί πολέμησαν την Εκκλησία μας διά μέσου των αιώνων. Και όχι εχθροί, σαν τους Πεντηκοστιανούς. Αυτοκράτορες με στρατιές, με κοσμικές δυνάμεις. Δεν μπόρεσαν όμως να γκρεμίσουν την Εκκλησία. Ούτε η εικονομαχία, που διήρκεσε εκατόν τριάντα χρόνια, μπόρεσε να γκρεμίσει την Ορθοδοξία. Χιλιάδες οι μάρτυρες της Εκκλησίας· και όμως η Εκκλησία ουδέποτε νικήθηκε, έστω και αν φαίνεται ότι καταβάλλεται. Και μάλιστα όσο πολεμείται, τόσο δυναμώνει και λαμπρύνεται.

Μέσα στην Εκκλησία μας λοιπόν υπάρχει η χάρη του Αγίου Πνεύματος. Στην Εκκλησία μας υπάρχουν Άγιοι μέχρι σήμερα. Πολλών Αγίων τα σώματα διατηρούνται άθικτα, μυροβλύζουν, ευωδιάζουν, θαυματουργούν. Πού άλλου γίνεται αυτό; Σε ποιά αίρεση και σε ποιά «εκκλησία» βγάζουν τους άλλους από τον τάφο και ευωδιάζουν; Θα έχετε ακούσει ίσως ότι τα οστεοφυλάκια στο Άγιον Όρος ευωδιάζουν, διότι μεταξύ των οστών των πατέρων υπάρχουν οστά αγίων μοναχών. Αυτά συμβαίνουν λόγω της παρουσίας του Αγίου Πνεύματος.

Επί πλέον μόνο ο αγιασμός των Ορθοδόξων διατηρείται άθικτος. Όσοι έχετε αγιασμό στο σπίτι σας, γνωρίζετε ότι όσο χρόνο και να μείνει, ουδέποτε χαλά.

* * *

Αυτή είναι η πίστη μας, η αληθινή και ορθόδοξος!

Γιατί να αφήσουμε αυτήν την πίστη και να ακολουθήσουμε κάποιους αμερικανούς νεοφανείς «σωτήρες», οι οποίοι νομίζουν ότι από αυτούς αρχίζει η Εκκλησία; Για σκεφτείτε τί δαιμονική έπαρση που έχουν! Η Εκκλησία υπάρχει δυό χιλιάδες χρόνια, και αυτοί λένε ότι απ' αυτούς, τους Πεντηκοστιανούς και λοιπούς αιρετικούς, αρχίζει η γνησία πίστη.

Και αν για τους άλλους λαούς υπάρχει κάποιο ελαφρυντικό να ακολουθούν τις αιρέσεις, για μας τους Ορθοδόξους Έλληνες, που έχουμε τέτοια Παράδοση, τόσους Αγίους, τόσα μοναστήρια, τόσα άγια λείψανα, τόσες θαυματουργές εικόνες, τόσους αγίους Μάρτυρες και Πατέρες, υπάρχει ελαφρυντικό και δικαιολογία;

Η αποχώρησή μας από την Ορθοδοξία είναι φοβερή και ασυγχώρητη αποστασία από τον Θεό των Πατέρων μας.

Ο διάβολος προσπαθεί με τις αιρέσεις να συντρίψει την Εκκλησία. Αλλά τελικά αυτό αποβαίνει εις βάρος του. Νομίζει ότι θα κάνει κακό στον Χριστό, στην Εκκλησία και στους χριστιανούς, όταν τους πολεμά, αλλά στο τέλος συντρίβεται. Ο άγιος Θεός, από τον πόλεμο που κάνει ο διάβολος κατά της Εκκλησίας, βγάζει καλό. Οι Ορθόδοξοι στερεώνονται στην πίστη, αναδεικνύονται νέοι μάρτυρες και ομολογητές, μεγάλοι θεολόγοι και υπερασπιστές της ορθόδοξου πίστεως.

Όταν τον 14ο αιώνα ο δυτικός μοναχός Βαρλαάμ πολέμησε την ορθόδοξη διδασκαλία περί θείων ενεργειών και άκτιστου Φωτός, όπως την βίωναν στο Άγιον Όρος, ο Θεός ανέδειξε τον αγιορείτη ιερομόναχο Γρηγόριο τον Παλαμά σε μεγάλο Θεολόγο και διδάσκαλο της ορθόδοξου πίστεως. Έτσι και τώρα, εάν δεν υπήρχε η αίρεση των Πεντηκοστιανών, δεν θα συγκεντρωνόμαστε όλοι εδώ. Δεν θα εμβασθύνουμε περισσότερο στην πίστη μας. Δεν θα κάναμε την ομολογία της πίστεώς μας. Να λοιπόν ότι τελικά εις βάρος των αιρέσεων και του διαβόλου αποβαίνει αυτό, το οποίο επιχειρούν να κάνουν κατά της Εκκλησίας. Λέει ο Απόστολος Παύλος: «Δει γαρ και αιρέσεις εν υμίν είναι, ίνα οι δόκιμοι φανεροί γένωνται εν υμίν» (Α' Κορ. ια' 19). Πρέπει, λέει, να υπάρχουν και αιρέσεις, για να φαίνονται οι στερεοί στην πίστη. Τώρα λοιπόν που η αγία μας Εκκλησία πολεμείται από τον αθεϊσμό, την σαρκολατρεία, τις αιρέσεις μέσω ραδιοφώνων, τηλεοράσεων, εφημερίδων και άλλων μέσων, τώρα είναι η ώρα που θα φανούν οι πιστοί και αληθινοί ορθόδοξοι χριστιανοί και αγωνιστές και ομολογητές της ορθόδοξου πίστεως.

Σ' αυτές τις πολύ κρίσιμες ώρες, όποιος ορθόδοξος χριστιανός κρατήσει την ορθόδοξη πίστη του στον Χριστό, θα λάβει πολλή ευλογία και πολύ μισθό από τον άγιο Θεό. Και τούτο διότι σ' αυτήν την πονηρή και διεστραμμένη εποχή δεν παρασύρθηκε από την σύγχρονη ειδωλολατρία, από τους σύγχρονους ψευδοθεούς, δεν έκλινε γόνυ σ' αυτούς, αλλά έμεινε σταθερός και αμετακίνητος στην αγία μας ορθόδοξη πίστη.

Μακάρι λοιπόν κανείς ορθόδοξος Έλληνας να μη φανεί προδότης, Ιούδας και

αποστάτης της αγίας μας ορθόδοξου πίστεως. Αλλά και όσοι συνεργεία του πονηρού παρασύρθηκαν εξ αγνοίας στις πλάνες και τις αιρέσεις, να φωτιστούν από τον Θεό και να επιστρέψουν στην αγία μας ορθόδοξη πίστη, για να έχουν ελπίδα σωτηρίας.

Μπορεί να είμαστε αμαρτωλοί όλοι, αλλά όταν είμαστε μέσα στην αγία μας ορθόδοξη Εκκλησία, έχουμε ελπίδα σωτηρίας. Ενώ αντιθέτως, και «δίκαιοι» να είμαστε, εκτός Εκκλησίας δεν έχουμε ελπίδα σωτηρίας. Μέσα στην Εκκλησία όλοι μας είμαστε, θα μετανοήσουμε, θα εξομολογηθούμε, θα συγχωρεθούμε και ο Θεός θα μας ελεήσει. Εκτός Εκκλησίας ποιος θα μας σώσει; Ποιο Άγιο Πνεύμα θα συγχωρήσει τις αμαρτίες μας και ποια Εκκλησία θα πρεσβεύει μετά τον θάνατό μας για τις ψυχές μας; Όποιος λοιπόν Ορθόδοξος πεθαίνει ως ορθόδοξος, να ξέρει ότι έχει ελπίδα σωτηρίας. Ενώ όποιος βγει από την Εκκλησία, έστω και αν νομίζει ότι έχει καλά έργα, δεν έχει ελπίδα σωτηρίας.

Γι' αυτό, αδελφοί, ας μείνουμε στην Ορθόδοξη Εκκλησία μας πιστοί και αμετακίνητοι με ένα άγιο πείσμα μέχρι τέλους για να έχουμε όλοι εμείς, με την χάρη του Θεού και την ευλογία της Παναγίας μας, ελπίδα σωτηρίας.

(+Αρχιμ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου, Εμπειρίες της Χάριτος του Θεού, έκδ. Ι.Μ. Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 1998)